

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Franciškanova ulica št. 8 (tiskarna I. nadst.). Uradna ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo.

AROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21-60, polletna K 10-80, četrtletna K 5-40, mesečna K 1-80; za Nemčijo celoletna K 26-40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletna K 36-—.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petletna 30 vin., pogojen prostor, poslati in reklame 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Ne frankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije hitro po pošti preste.

Stev. 765.

V Ljubljani, v ponedeljek dne 22. decembra 1913.

Leto III.

Finančni načrt v gosposki zbornici.

V gosposki zbornici se hočejo zopet postavljati na glavo. Nekoliko pozno je prišlo na dan, da obravnava finančna komisija gosposke zbornice že dva tedna tisti finančni načrt, ki niti v poslanski zbornici še ni popolnoma rešen. Kolikor je doslej znano, predelavajo rojeni gospodje zakonodajci načrt po svoje, in sicer v pravem reakcionarnem zmislu. Medtem ko je sprejela poslanska zbornica načelo progresivnega davka, tako da je obdačenje velikih dohodkov percentualno nekoliko višje kakor obdačenje manjših, se postavljajo visoki gospodje na stališče, da naj plačujejo vsi enake odstotke. In medtem ko je poslanska zbornica zvišala eksistenčni minimum na 1600 kron, ga hočejo lordi potlačiti zopet na 1200 kron.

Navada gosposke zbornice, da ne čaka na to, kaj da sklenejo poslanci, je nekoliko nova. Ampak priporočljiva nikakor ni in tudi s strogoimi nazori ustavnosti se nikakor ne vje. Po duhu konstitucije prihaja gosposka zbornica s svojim mnenjem takrat na vrsto, kadar je poslanska zbornica povedala svoje. In naravno je, da se gospodje plemenitiš nima jo poučevati o sklepih poslanske zbornice iz časopisov, ker sicer ne bi imelo zmisla, da se zakonaj, ki so bili tukaj sprejeti, uradno naznanjajo gosposki zbornici.

Predmet, zaradi katerega se hočejo rojeni in dosmrtni zakonodajci postavljati poslanski zbornici sedaj po robu, je pa tak, da zbornica izvoljenih poslancev sploh ne more dati odločevanja iz rok, ako noče priti ob vsak pomen. Davčna in sploh finančna vprašanja so jedro zakonodajstva. Z njim se določa temelj in smer državnega gospodarstva, tega pa ne more ljudsko zastopstvo prepustiti nikomur drugemu. Najmanj pa bi se mogel tej pravici odreči parlament, ki je izvoljen na podlagi splošne in enake volilne pravice.

Dovoljevanje denarnih sredstev je najvažnejše politično sredstvo, in razumljivo je, da je ravno s tem združeno vprašanje zaupanja ali nezaupanja do vlade. Ako parlament ne dovoli vladi materialnih sredstev, ji vzame možnost vladanja. Odločilni pomen te pravice je torej očiten, in naravno je, da je poslanska zbornica ne more dati iz rok. Gosposka zbornica, ki bi si lastila to pravico, bi s tem kazala, da hoče poslanski zbornici prerezati glavno žilo.

Končni, grobi in baroni, ki delajo zakone ex officio, prihajajo zadnja leta vse pogostje v konflikt z ljudskimi zastopniki. Splošna in enaka volilna pravica je njih večini zopna. Znano je, da je bilo treba že zelo močnega pritiska od Beckove vlade, da so se avstrijski lordi vdali neizogibni reformi, o kateri je vsak politični začetnik vedel, da se ne da preprečiti. A ker so jo morali sprejeti, iščejo sedaj venomer prilike, da bi demonstrirali moč svojih privilegijev proti demokratičnim pravicam. Zlasti radi so to delali v socialnih vprašanjih. Zastajanje socialne reforme je v veliki meri pripisovati nasprotovanju večine v gosposki zbornici.

Tudi v sedanjem slučaju igrajo glavno vlogo socialni momenti. Dokler so v državnem zboru izključno odločevali veleposesniki z zastopniki velikega kapitala, je šlo vse davčno zakonodajstvo za tem, da se gospodujoči sloji čim bolj razbremenijo in da se naloži glavna peza širokim masam prebivalstva. Predvsem se je to izražalo v pretežno indirektnem obdačenju. Pri direktnih davkih pa so bremena »enakomerno« razdeleževali; to se pravi, da so vzeli od vsakega goldinarja enak znesek. Če se je od desetih goldinarjev plačalo dvajset krajcarjev, sta se od stotih vzela dva goldinarja, od tisoč pa dvajset. Pri tem pa se je popolnoma prezrlo, da je med reveževim in bogatinovim goldinarjem velika razlika; kjer je malo denarja, se ne more pogrežati noben krajcar, kjer ga je na kupe, se ga lahko odvzamejo polne pesti, ne da bi se zato občutilo pomanjkanje.

Pod vplivom demokracije se je tudi davčno zakonodajstvo nekoliko izpremenilo. Seveda se ni izvršilo še nič revolucionarnega. Indirektni davki niso odpravljeni, ampak dajejo državi še vedno glavne vire. Toda pri direktnih davkih se deloma vpoštevata načelo progresivnosti. Parlament splošno in enako volilne pravice ne more kratkoma zatajiti dejstva, da kapitalist lože plačuje kakor delavec.

Dnevne beleške.

— O tiskarskem boju se je sobotni »Slovenec« široko razpisal. Kar članek na prvi strani je objavil. A če ga človek čita, ima vtisk, kakor da je spisal — gospod Bamberg. Vedeli smo že davno, koliko je vredno praktično krščanstvo naših klerikalcev, vedeli smo, kaj pomenijo vse socialne fraze, ki jih rabijo kakor sraka pavje perle. Ali tako imenitno se gospodje že davno niso razkrinkali kakor v sedanjem boju. Če bi se človek zanašal na pobožni katoliški list, tedaj je kratkoma vse neopravičeno, kar zahtevajo tiskarji, in prav bi bilo, da bi se jim plačalo še nekoliko reduci-rale, delavni čas podaljšali, posredovanje dela pa sploh vzelo iz rok. Očitno so tiskarji s pomočjo svoje organizacije že to in ono dosegli, ker imajo boljšo organizacijo od večine delavcev, so tudi razmeroma več dosegli. Ali delavstvu »prijazni« »Slovenec« meni, da bi mo-

Temeljiti preobrat v zmislu socialno demokratičnih zahtev, je danes še nemogoče. Kajti tudi v državnem zboru splošne in enake volilne pravice imajo posedujoči sloji še veliko večino. In dokler je moč v njihovih rokah, tudi ne bodo izpustili dobičkov, kjerkoli jih morejo varovati. Le to je: Če ni socialna demokracija tako močna, da bi lahko odločevala, je pa vendar tako krepka, da tudi meščanska večina ne more popolnoma uiti njenemu moralnemu vplivu. Nacionalistični ali pa klerikalni poslanec mora računati s tem, da poteče doba njegovega mandata in da ga bo moral potem zopet iskati pri volilcih. Preočito izdajanje ljudskih interesov bi mu lahko škodovalo in odgnalo njegove ljudi med socialiste. Zato mora vsaj deloma ustrežati zahtevam.

Tako je poslanska zbornica sprejela »progresivno skalo« tudi za osebno dohodarino. To se pravi: Od večjih dohodkov se plača nekoliko odstotkov več kakor od malih. Tako velike razlike med malimi in velikimi dohodki, da bi se lahko imenovala resnično pravična, tudi poslanska zbornica ni napravila. Zahteva socialnih demokratov je bila glas vpiljočega v puščavi. Vendar pa je sklenila vsaj nekoliko razlike. In to ni vseh baronov in grofov v gosposki zbornici, ki se postavljajo na stališče, da je krona krona, če prihaja od težkega dela ali pa od profita brez truda. Pa tudi zvišanje eksistenčnega minimuma bode gosposke zbornice. Tudi to mislijo baje znižati na 1200 kron.

Zaradi ljubelega miru ne bi bilo gosposdom priporočati takih poizkusov. Med ljudskimi masami bi morali zbuditi največjo nevoljo, kajti sedanjí časi niso prav nič primerni za preobremenjevanje delavskih slojev. Krivično razdeljevanje davščin zbija vedno nevoljo. V času gospodarske krize, ki se je tako globoko in tako trajno zaledja v življenje množic, pa bi bilo to skrajno razburljivo. In gospodje v višji visoki zbornici so slabo poučeni, ako mislijo, da se jim ni treba nič brigati za razpoloženje ljudstva. Splošno in enako volilno pravico je privedlo v Avstriji gibanje izven parlamenta do zmage. Če bi bilo delavstvo čakalo na državni zbor in na njegovo iniciativo, se še nekoliko desetletij ne bi bilo ničesar dočakalo. To zmagovito gibanje pa kaže, da ne gre podcenjevati političnih faktorjev med ljudstvom samim.

Toda takega poseganja v njene pravice, kakršno si zamišlja finančna komisija gosposke zbornice, ne bi mogla trpeti niti poslanska zbornica. Kar hočejo izzvati privilegirani zakonodajci, ni nič več in nič manj kakor vprašanje, kdo ima v temeljnih postavodajnih zadevah odločevati.

Zaradi te pravice se je na Angleškem vnel boj med poslansko in gosposko zbornico. V Angliji, v najstarejši parlamentarni deželi, se je zbornica izvoljenih poslancev postavila na stališče, da ima dejansko le ona sklepati o finančnih vprašanjih. In v boju, ki se je zaradi tega razvil, je angleška zbornica lordov tako pogorela, da ne pomeni v ustavnem življenju Velike Britanije nič več kakor relikvijo iz preteklosti.

Avstrijska poslanska zbornica se je že večkrat pokazala slabotno, kadar so naši plemeniti ubrali drugo pot kakor ordinarni poslanci. Toda v tako važnem vprašanju je popolnoma izključeno, da bi se mogla poslanska zbornica ponižati. Kar je sklenila, je sklenila, in na tem mora vztrajati. Čim bi se vdala ukazom zakonodajne aristokracije, bi gosposka zbornica iz tega izvajala posledice za vso bodočnost in bi si lastila odločilno besedo v vseh finančnih vprašanjih.

To pa bi bil konec parlamentarizma. Poslanska zbornica se je dela terorizirati, sprejela je tudi nekoliko klofut, ali vrvi si ne more vreči okoli vratu, ker bi tudi ljudstvo ne trpelo tega. Kar je večina poslanske zbornice v davčnih vprašanjih sklenila, to je za sedaj neizpremenljivo in če noče gosposka zbornica konflikta, ki bi ji sami lahko postal nevaren, tedaj ne more storiti nič drugega, kakor da pritrdi sklepom gosposke zbornice. Kajti če Stürgkh ni Lloyd George, pa vendar ljudstvo v Avstriji ni klad, po kateri se lahko bije brez konca in kraja.

rati zdaj kar lenjati pa biti do konca dni zadovoljni s tem, kar imajo. Ampak klerikalne dušice ne smejo pozabiti, da imajo tudi drugi ljudje pravice in koledarje, pa imajo, da se čas pomika naprej. Odkar so tiskarji dosegli zadnje zboljšanje, so se razmere zopet bistveno izpremenile in kronica, ki je takrat lahko še nekaj kupila, kupi sedaj že mnogo manj. Medtem se pa stavcem ni skrčil želodec, tudi se niso naučili pričarati mane iz nebes; če so potrebne dražje, se mora pač njih delo bolj plačati. Ali resnica je, da so mezdne zahteve tako skromne, da je pravzaprav smešno, če se jim podjetniki sploh upirajo. Ako bi znali nekoliko računati, bi spoznali, da izgube zaradi svoje trme v par tednih več, nego bo znašala diferenca v plačah za nekoliko let. Da zahtevajo tiskarji nekaj skrajšanja delovnega časa, je najnaravnejše, kar si je misliti. Pri »Slovencu« so dobri katoliki; kdo ve, če so se že kdaj vprašali, koliko časa ostaja od težkega in

zdravju škodljivega dela izmučenemu tiskarju za izveličanje duše? In če ni bogomolec, potrebuje nekoliko časa, da kaj čita, da se po- zabava s svojimi strokovnimi rečmi, da se kaj ozre po svoji organizaciji. Pozabiti pa se tudi ne sme, da meče vpeljava stavčnih strojev venomer tiskarske delavce na cesto. Kaj pa naj bo potem iz njih? Najprimitivnejši čut solidar- nosti zahteva, da jim tovariši ne odjedajo za- služka s prekomernim delom. Če bi se delavci ozirali na prazne izgovore podjetnikov, tedaj ne bi nikdar nikamor prišli. Principali govore sedaj o delovnem času v Nemčiji in o svoji konkurenci z nemškimi tiskarstvom. Delavci pa vendar niso krivi, da v kapitalistični družbi delo še ni po vsem svetu internacionalno ure- jeno. Kadar nastopijo nemški tiskarji s svojimi zahtevami, bodo ondodni podjetniki ravno tako peli kakor sedaj avstrijski. Sicer je pa že davno dokazano, da skrajšanje delovnega časa ne uni- čuje konkurenčne sposobnosti. Na Angleškem in v Ameriki je veliko obširnejše vpeljan ose- urni delovnik kakor v Avstriji, pa vendar ne bo nihče trdil, da se ima Anglija ali pa Ame- rika bati avstrijske konkurence. Najbolj pa bo- de »Slovenca« posredovanje dela. To seveda vemo. Katoliški list govori o »monopolu«. — »Lastnik tiskarne bi bil v tiskarni zadnji hla- pec«. Kako grozno je to! Ampak doslej pač ni bilo nič opaziti, da bi bil lastnik res tak usmi- ljenja vreden hlapec. Ne! Ampak principi bi radi postali absolutni gospodarji, da bi lahko brez razloga metali tiskarje na cesto, da bi pre- ganjali zaupnike, da bi delali s črnimi listami, da bi razgnali organizacijo. To je namreč jedro vsega: Podjetniki vodijo boj proti organizaciji tiskarjev! To pa bodo pomočniki branili do zadnjega, kakaj brez organizacije bi bili brez moči. — Vse kar čitamo v »Slovencu«, je hi- navščina. Ako ima Katoliška tiskarna dovolj denarja za boj z delavci, bi ga imela tudi za to, da bi ustregla njih pravičnim zahtevam. Sicer je pa čisto prav, da je nastopila to pot. Marsi- katera mrena bo padla z oč. Koliko je pri teh kristjanih vedno delavskega prijateljstva, kadar se opravi z besedami! Kako organizirajo delav- ce! Zda bodo katoliški delavci lahko premislili, čemu jih vabijo v »krščanske« organizacije in zakaj jih odganjajo od socialno demokratičnih. V tem boju pač ne morejo reči, da gre za vero. Ampak lepo bi bilo seveda, če bi imeli tiskarji toliko vere, da bi si dali plačevati svoje delo z obljubam za nebesa. Potem bi bili katoliški gospodje zelo radodarni. Toda če je treba de- lati na tem svetu, je treba tudi živeti tukaj. »Katoliška tiskarna« si tudi ne daje plačati svojih računov z nebeškimi nakaznicami.

— V Idriji se je v soboto izvršila ožja voli- tev tako kakor je bilo pričakovati. To se pravi: Izvoljen je Engelbert Gangl. Ker se je socialno demokratična stranka postavila na stališče, da na noben način, ne direktno ne indirektno ne pomaga pomnožiti klerikalne večine, kar je po- politično edino pravilno, je bilo že v tork gotovo, da bo Gangl izvoljen. Liberalna stranka bo to- rel zopet edina opozicija v deželnem zboru, kaj- ti Nemcev ni šteti med opozicionalce, odkar agitira grof Barbo odkrito za »Volkspartei«. Na podlagi tega rezultata že lahko povemo, da ne pričakujemo od novega deželnega zbora nič pametnega, najmanj pa kaj koristnega za de- lavstvo. Mogoče je pač, da so klerikalci in libe- ralci v volilni agitaciji kaj napačni ušesa, da bi kaj slišali, kaj zahteva delavstvo od dežel- nega zbora; ali če bo imel ta študij sploh kaj uspeha, bodo kvečjemu kakšne drobtinice, ki odpadejo zato, da bi se delavstvo odvrnilo od socialne demokracije. V tem so namreč veliki nasprotniki — klerikalci in liberalci popolnoma složni, da je treba socialnim demokratom pod- staviti nogo povsod, kjer je le mogoče. Marsika- teremu sodruku, ki si je bil ohranil še kaj naiv- ne vere v prijateljstvo tistih, ki se radi poslu- žujejo socialne demokratične pomoči, so te vo- litve vendar prinesle nekaj dobička; odprle so mu lahko oči, da se nima socialno demokratično delavstvo zanašati na nič drugega kakor na moč svoje organizacije. Klerikalci so nasprotniki in liberalci so nasprotniki. O simpatijah govi- rijo, kadar nas potrebujejo; če nam pa morejo škodovati na kakršenkoli način, nam eni in dru- gi radi z največjim užikom škodujejo. Torej ni druge poti, kakor okrepčati našo organizacijo. Temu delu in pa prepotrebnemu razširjanju na- šega časopisa morajo biti sedaj posvečene vse sile našega zavezanega delavstva. Kolikor vose imeli uspeha na tem polju, toliko ga bo tudi te- daj, kadar bodo zopet volitve.

— Odborova seja »Matice Slovenske« bo v ponedeljek, dne 22. decembra 1913 ob šestih zvečer. Dnevni red: 1. Poročilo predsedstva. 2. Potrditev zadnjih dveh zapisnikov. 3. Iz zem- ljepisnega odseka. 4. Iz knjižnega odseka. 5. Tajnikovo poročilo. 6. Slučajnosti. — Dr. Fran lleshi, mp.

— Dva petoliznika. Z ozirom na notico pod tem zaglavjem nas prosi gosp. Puhar za pri- občilo sledeče izjave: Ni res, da sem podpisani, kot ročni ali strojni stavec, za časa izprtja to- varšev v »Katoliški tiskarni« v podjetje zaha- jal z namenom, da bi delal kot tak. V posloju tiskarne imam večkrat na dan opravila kot pri- vatni uradnik, zlasti v uredništvu »Zlate Dobe«. S tem pa še nikakor ni rečeno, da kot stavkocaz izdajam svoje tovariše. Pripravljen sem, dotič- nemu plačati na roko 100 K, ki doprinese dokaz

resnice, da sem pri mojih pohodih v posloju Katoliške tiskarne, ročno ali linotipično posta- vil le eno vrsto stavka. Zahvalno Puhar Leo- pold, tajnik Protialkoholne zveze »Sveta voj- ska«. — Ljubljana, 21. decembra 1913.

— Zveza dramatičnih društev prične izda- jati »Talijs«, ki bo izhajala (v snopičih) v nedo- ločenih terminih, vsaj po petkrat na leto. Obseg snopiča 5 do 6 pol; format 25. snopiča »Talijs«, tiskal A. Gabersček v Gorici; tisk ravno isti; ovitek malo trši kakor pri imenovanem zvezku; posamezne pole morajo biti sešite in ne z žico spete; število iztiskov 1000. Slovenske tiskar- ne, ki bi prevzele to delo, blagovolijo naj po- slati predsedstvu Zveze dramatičnih društev svoje ponudbe do inclusive 5. januarja 1914 in priložiti tudi vzorec papirja. Ponudbe je na- sloviti na Zvezo dramatičnih društev v Ljub- ljani, Mestni trg 17. II.

— Glavna posojilnica. Poravnalna akcija med zadržniki in vlagatelji tega nesrečnega zavoda se bliža koncu. Tri četrtine vseh vla- gateljev (upnikov) je že podpisalo 30odstotne izjave. Tudi zadržniki so se na tozadevne po- zive pridno odzvali vabilom likvidacijskega odbora. Med vlagatelji in tudi med zadržniki se pa nahajajo nekateri, ki nečejo nič slišati o poravnavi. Vsako dokazovanje, da je v njih lastnem interesu, da se poravnava kmalu iz- vrši — je zaman. Eni trdijo, da nečejo ničesar izgubiti, drugi, da nečejo ničesar plačati. Svo- bodno jim. Tem velja nastopna razložba. Po- ravnavna se bo vršila tudi brez njih. Onim vla- gateljem, ki so pristopili poravnavi, bo izplačal likvidacijski odbor do 1. julija 1914 dogovor- jenih 30 odstotkov njih likvidnih terjatev iz de- narjev, ki jih bo prejel od članov, ki so podpi- sal tozadevne izjave. Ker si bo moral likvida- cijski odbor zagotoviti prispevke pri onih za- družnikih, ki so pristopili poravnavi, se lahko zgodi, da ne bo dobilo ono, dasi malo število vlagateljev, ki po svoji neprevidnosti noče pri- stopiti poravnavi, niti teh ponujenih 30 odstot- kov. Obenem opozarjamo tudi one zadržnike, ki nečejo ničesar slišati o poravnavi, da bodo izročeni na milost in nemilost onim vlagateljem, ki se niso poravnali. Eni kakor drugi si naj pri- pišejo posledice svoje trmoglavosti.

— Neprevidnost jezika. Jožef Jerič, brivec v Ljubljani je popival v neki žganjariji na Do- lenjski cesti, kjer se je nahajalo več gostov. Med gosti je bil tudi neki Josip Novak, rodom Čeh. Ker je govoril Novak v češkem narečju, se je Jerič malo ponorčeval iz njega. Novak mu je pripomnil da imamo »vsí slovanski narodi enega očeta«. Jerič pa je izustil nato besede, s kateri- mi je žalil cesarjevo osebo. Prišel je pred sodi- šče, kjer se je zagovarjal s pijanostjo. Obsojen je bil na 1 in pol leta težke ječe.

— Ponesrečena Slovenka v Zagrebu. Pri nadporočniku Petanu v Zagrebu je služila 18- letna Slava Zemljakova, doma iz okolice Bre- žic. V tork zvečer je še do 10. gladila perilo, naker se je vlegla k počitku. Ker v sredo ju- traj ni vstala o navadnem času, je njena go- spodinja, nadporočnikova soproga, šla gledat v njeno sobico, kaj ji je. Našla jo je mrtvo na postelji s krvavo peno na ustnicah. Zdravniška preiskava je dognala, da so nesrečno Slavo udušili strupeni plini, prihajajoči iz goreče peči.

— Zagorje. V nedeljo, dne 28. t. m. priredi rudarski dramatični odsek iz Hrastnika v dvo- rani gospoda Mihelčiča žaloigro. Po igri sre- čolov in ples. Sodrugi, agitirajte za mnogobro- jen obisk. Odbor.

— Preselitev novomeškega okrajnega so- dišča. Z dnem 19. decembra se je novomeško okrajno sodišče v kazenskih zadevah preselilo iz sedanjih prostorov blizu kapiteljske cerkve doli v poslopje okrajnega sodišča, in sicer na oddelek, ki je bil doslej določen za preiskovalne- ga sodnika.

Eno si zapomnite, kadar kupujete pri tr- govcu ali v konsumu cikorijo, namreč to, da morate zahtevati izrecno Kolinsko kavno pri- medek, če hočete dobiti res izvrsten kavni pri- datek, ki Vas bo popolnoma zadovoljil, ker si boste z njim napravili najokusnejšo kavo. Da je Kolinska kavna primes res najboljša blago te vrste, Vam gotovo potrdi vsaka naša gos- podinja, ki jo rabi. Zaradi njene izvrstne kakovosti tudi mi Kolinsko kavno primes vsem priporo- čamo.

— »Slednjič sama« se ponavlja le še danes in jutri v kinematografu »Idealu«. Dobri dovtipi nas razveseljuje. Odhod, vožnja po železnici, dohod v hotel, in »slednjič sama« v zelenem vozu so zbirka krasnih dovtipov. Han- ni Weiss stori vse, da napravi to potovanje kolikor možno veselo. Slika je res zabavna, tako da obžalujemo prehitro konec. Lepi sa- lonski ples »tango« vzbuja občno občudovanje in zanimanje. Na svet večer ostane kinema- tograf zatvorjen. Na božične praznike izvan- reden vzpored z dramo »Poljub ciganke« v dveh delih.

Stačersko.

— Trbovlje. Prosimo vse one delavce, ki so dobili za leto 1913 plačilni nalog za osebno dohodarino (dohodninski davek) naj se zgla- se s plačilnim nalogom v Trbovljah v pisarni »Delavskega doma« in v Hrastniku v konsum- nem društvu pri sodr. Karolu Malovrhu. — I. Sitter.

— **Hrastnik.** Silvestrov večer prireditelj rudarski pevski zbor v sredo dne 31. decembra ob 7. zvečer. Spored: 1. Petje. 2. Veseloigra »Damoklejev meč«. 3. Srečolov. Ob ponoči sijajna alegorija. Po polnoči ples. Vstopnina za osebo 40 vinarjev. Sodruga prosimo, naj se udeležijo te prireditve.

— **Slovensko gledališče v Mariboru.** Na Silvestrov večer dne 31. t. m. se uprizori zelo prijetna enodejanska burka »Srečno novo leto«, v kateri želi dramatično društvo vsem posetnikom predstav in prijateljem slovenskega gledališča najsrečnejše novo leto 1914. Prihodnja predstava bo na dan Sv. treh kraljev dne 6. prosinca 1914 v vzporeditvi zvečaninimve burke »Dva srečna dneva«, katere se je že v Celju in na drugih odrih z velikim uspehom predstavljala. Režiser bo G. Molek.

— **Samomor.** Iz Celja nam poročajo: V soboto je čevljar Wogg skočil v Savinjo in je takoj izginil v valovih. Truplo so pozneje potegnili iz vode. Vzrok samomora je bila velika beda.

— **Usodepolna nezgoda.** Kočar Jožef Kančič pri Sv. Lenartu v Slovenskih Goricah je dne 11. t. m. kidal gnoj iz hleva; stal je v hlevu in z gnojnimi vilami metal gnoj na gnojišče. V tem pride k hlevskim vratom njegova dvehletna rejenka Marija Kolarič ravno v trenutku, ko je on zamahnil z vilami; vile so zadele otroka v levo lice in se zarile tako globoko, da je revšče kmalu umrlo.

Državni zbor.

Dunaj, 20. decembra.

V zbornici je bil danes na dnevnem redu gališki panama. Debat o znanem odgovoru ministrskega predsednika grofa Stürgkha je otvoril poslanec sodrug Daszynski. V avstrijskem državnem zboru je že davno vsak govor tega poslanca dogodek. Njegova današnja izvajanja pa so še prav posebno učinkovala, kajti nič ne bi moglo bolj opravičevati njegovega dolgoletnega boja proti Poljskemu kolu tako kakor afera Dlugosz-Stapinski. Po govoru sodruga Daszynskega je bilo jasno, da ne gre v tej korupcijski aferi le za osebo ministra Dlugosza in za njegovo politično-kupčijsko prakso, ampak za sistem Poljskega kola, po katerem so žlahčiči lovili neodvisne kmečke poslance, jih spravljali v svojo službo in strupili vse gibanje. Pri tem čednem poslu jim je pomagal dispozijski fond, in Daszynski je imel prav, ko je dejal, da je grof Stürgkh igral naivnega. Razum Dlugoszovega prijatelja Angermanna se v debati nihče ni oglašil, da bi zagovarjal gališkega ministra; tudi on je imel smolo, kajti sodrug Diamand mu je dokazal, da je s svojim govorom Dlugoszu več škodoval kakor koristil. Živ krst pa ni vstal, da bi bil branil Stürgkhove nazore o dispozijskem skladu.

Dlugosz je kot minister seveda pokopan. Da ni prišel v dvorano, ko se je razpravljala njegova zadeva, pomeni, da sploh ne pride več v zbornico kot minister. Stürgkh pa je res lahko vesel, da ima državni zbor tako malo časa za naloge, ki naj bi jih rešil do novega leta. Ali če pride še do debate o proračunskem provizoriju, tedaj se bo moralo o dispozijskem skladu pač nekoliko več govoriti. Splošna in enaka volilna pravica se v Avstriji pač ni vpečljala za to, da bi se volitve podražile in korupcija zanašala med širše mase. Ako misli grof Stürgkh, da je le to nesreča, če izve javnost kaj več o skrivnostih dispozijskega sklada, se mora pokazati, če je bila tudi večina zbornice tega mnenja. Po današnji debati in po molku vladnih strank, ki niso mogle zatajiti svoje zadržke, bi bilo soditi, da ne. In potem bi bil tudi čas, da bi gospod grof Stürgkh izval posledice iz nesoglasja med saho in zbornico. Da izgine Dlugosz, je nekaj; za osnaženje javnega življenja je pa vendar treba nekaj več. Ako se je obračun odgodil, je vendar še upati, da ni pokopan. Kdor bi ga hotel preprečiti, bi prevzel odgovornost, ki bo naposled vendar pretežka, če se ljudstvo je nekoliko resneje zanima za politično življenje.

Sela.

Predsednik odpravlja sejo ob 11. dopoldne. Gospoda Dlugosza že tri dni ni na ministrski klopi.

Razpravljala se o odgovoru ministrskega predsednika na interpelacijo v aferi

Dlugosz-Stapinski.

Za resnico.

Roman.

Spisal Jožef Laichter.

(Dalej.)

»Zakaj — ne razumem vas, Mikyška?«
»No, baš zato, ker sem mislil, da ste nekje na Kamčatki, ker niste dali vse leto o sebi niti vrstice poročila in ker je sedaj vse mrtvo, apatično, zoprno — ali ste vi, Hrubi, tudi apatični?«

»Čudno bi ne bilo, če bi bil apatičen!« odgovoril je Ivan.

Mikyška je položil Ivanu roko na ramo. »Jaz pa ne bom apatičen niti, ko me položite v krsto —«

»In kaj boste počeli, ko vas denejo v krsto?« oglašil se je Ivan.

»Ležal bom, toda zoper svojo voljo. Kam pa greste pravzaprav? Ali se vam mudi? Jaz, poglejte, se vlečem sedajle iz pisarne kakor utrujen konj in grem lepo domov na prigrizek, na večerjo, da si bom glavo namašil z vedol Hrubi, pomislite, še dva rigorozna — in poleg tega četpeti ves dan v pisarni in begati na sodnijo, to so slasti advokatskega koncipijenta — to so one zvezde — ali se spominjate, kako sem govoril o zvezdah in kako ste govorili o zvezdah? Kje so ti časi? In — ali boste prišli večere? Zopet se bomo navduševali, plaval s krili — veste, zvečer na krilih, a podnevi po zemlji v tem prahu — vsaj jaz, če ne vi! Veste,

Besedo ima

posl. sodr. Daszynski.

Govornik prosi z ozirom na § 20. državne osnovnega zakona, naj povabi ministra Dlugosza k tej debati. Potem nadaljuje:

Svojo današnje obtožbo moram pričeti z obrambo poljskega naroda. Vsem narodom te države naj služi primer poljskih poslancev, ki zastopajo kmete in delavce, pa so se pajdašili z izkoriščevalci ljudstva, za svarilo. Kot edini socialni demokrat sem deset let vodil s Poljskim kolom boj na življenje in smrt. Ob strani mi je stalo enajst neznanih prikazni: Stojalowski-janci, ljudska stranka in rusinski kmetje. Prvi, ki so izmed njih vstopili v Poljsko kolo, so bili moralno oslabljeni Stojalowski-janci. In kje je zdaj še kakšen pristaš Stojalowskega v tej zbornici? Vsa stranka je zdrobljena, raztopljena v sramoti! Bivši poslanec Szponder sedi v ječi. Kdo se ne spominja na falstafsko prikazen Szajerja — ponajveč pač iz francišanske kleti? Tam pa, ni pil za svoje diete, ampak za sramotno plačo kupčevalca z ljudmi; kajti njegova pisarna je bila urejena za prodajo galiških kmetov v švedske tovarne. Pa Stohandel, pa Wilt, pa Paduch, Wioreck in Fidler! Ne more se nam očitati, da pravimo to kot sovražniki Stojalowskijeve stranke. Svoičas je bil Stojalowski pri meni in me je prosil s solzami v očeh, naj ga rešim divje gonje, ki mu je bila za petami vsled cerkvenega prokletstva in ga je podila od vasi do vasi kakor žival. Pomagali smo mu, ne da bi bili kaj zahtevali od njega. Naši delavci so ga rešili iz žandarskih rok; sami so zato sedeli dolge mesece, on pa jih je dve leti pozneje opljuval. Dokler je sedel v ječi in s težavo vzdrževal svojo stranko s kmečkimi kraljarji, je bil velik mož; kaj pa je postalo iz tega kmečkega agitatorja, ko je prišel

v Abrahamowiczovo družbo?

Šaljivec, plitvo gobezdalo, dvorni norec njega ekscelence gospoda Abrahamowicza.

Zdaj se odigrava pred našimi očmi tragedija razsula, zadnje ali predzadnje dejanje Poljske ljudske stranke. Leta 1908. je gospod Stapinski vstopil v Poljsko kolo; danes, po petih letih mora pred zavrnatim političnim umorom bežati iz Poljskega kola v javnost in reči mora svojim kmetom: V občevaranju z visokimi gospodi sem postal tako črn, da ne more biti noben zamorec tak. In denarja tudi nima. In stranka je razcepljena. Eni stoje pri Stapinskem, drugi čakajo, če ne bodo mogli še kaj ujeti od Dlugosza.

Dr. Diamand: To so etičari!

Daszynski: Kdor je izvoljen od kmetov, ne more nekaznovan vstopiti v Poljsko kolo. — Ministrski predsednik se nam je večeraj predstavil kot naiven mož, toda

naivnost slabo pristaja avstrijskemu ministrskemu predsedniku,

kadar se govori o dispozijskem zakladu. Bivši gališki namestnik grof Potocki se je leta 1907, ko je bila sklenjena splošna in enaka volilna pravica, silno ustrašil socialnih demokratov, pa je hotel poiskati kakšno ljudsko stranko, katero je našel v skupini okrog Glombinskega. Nacionalni demokratje so postali nenadoma kraljevska stranka, seveda ne zastoj. Potovali so po deželi in dobili tuptam tudi kakšne pristaje. To je veljalo, kakor je dejal Dzieduszycki v Poljskem kolu,

1.300.000 kron.

Volilni sklad Poljskega kola je znašal leta 1907 skoraj dva milijona kron, ki mu jih je pribavil tedanji gališki minister grof Dzieduszycki. Dne 8. aprila je zadela krogla mladega Sičinskega tedanega namestnika grofa Potockega. In štiri dni nato je šel Stapinski v Poljsko kolo. Obljubili so mu svobodo, rekli so mu, naj organizira kmete, pa naj stori tudi kaj pozitivnega zanje. To naj bi bile gostilniške koncesije, banka za parceliranje, zavarovalna družba. Parcelačnabankase je ustanovila; končala se je s polomom, z aretacijo obeh ravnateljev in s kupom smrdu, ki ga je Stapinski moral vzeti nase. Dlugosz ni dal takrat niti vinarja. Židovski mešetar in oderuh Jonas je posodil Stapinskemu 35.000 kron, in šele ko so različni ljudje prigovarjali Dlugoszu, naj vrne to svoto, je dal on 35.000 kron, neki drugi špekulant z nafto pa 15.000 K. V zavarovalnici »Visla« nima Stapinski nič več opraviti. Tudi denarnik je dobil

Stapinski in 175.000 K je bilo žrtvovanih zanj, ampak bil je zelo slabo urejan.

Bivši namestnik Bobrzynski se je bahal — ne javno kakor Dlugosz — da dela volitve ceneje kakor grof Potocki; napravil jih je za 1.100.000 kron. Kupovanje glasov je bilo pri zadnjih volitvah edino geslo strank, ki so pripadale Poljskemu kolu. In kako je bil izvoljen Dlugosz? Najprej je daroval 14.000 kron za neki rusofilski internat. Svojemu protikandidatu, kmetu, ki je bil oče osmih otrok, je odkupil kandidaturo, ampak ne naenkrat.

Da se spozna

Dlugoszova psihologija,

naj služi nekoliko primerov. Veleposestnik je, pa ima tudi lakaje. Enkrat je imel goste. Neki lakaj je bil neroden, pa je dobil od Dlugosza klofuto. In Dlugoszova klofuta je dogodek, zakaj v Pardubicah je bil atlet v cirkusu. Lakaj se je jokal in Dlugosz mu je dal pet goldinarjev. Čez eno uro je dejal pri kvartanju: Stori sem neumnost; z enim goldinarjem bi bil tudi opravil. Ko je bilo že vse razbito, že po Rzeszowu, je poslal Dlugosz k nekemu nasprotniku: Če ne potrebuje hipoteke za 10.000 K? Nekega drugega je vprašal v deželnem zboru: Ali niste bili pri meni, da bi si izposodili denarja? (Veselost.)

Zadnje volitve so se izvršile v zelo neugodnem položaju. Od 300.000 kron, ki so jih dobili, se je Dlugosz odškodoval s 40.000 K. Poljski demokratje, takozvani Leokratje, so dobili 160.000 K; »Narodna desnica«, stranka najbogatejših ljudi se pa ni sramovala vzeti 100.000 kron. Zadnjih sedem let so veljale le

gališke volitve štiri milijone.

Če se pomisli, da je v Galiciji le 28 odstotkov avstrijskega prebivalstva in da Galicija nima najdražjih cen (Veselost) in da sedi ministrski predsednik na treh stebrih, tedaj pridemo do sklepa, da se je v Avstriji izdalo 12 milijonov za volitve. Ker je bilo za dispozijski sklad v teh sedmih letih dovoljenih le 1.400.000 kron, je vprašanje, odkod je prišlo ostalih deset milijonov?

Nič nočem govoriti o tistih dveh milijonih, ki jih je dr. Bilinski kot finančni minister posodil za saniranje paralačne banke, ne da bi jih bil zbornici obračunal. Ali se mora voditi politika s takimi metodami? Kako se more parlament braniti proti vladi, če ima strup podkupljivosti v svojih žilah? In kaj vemo o vseh teh skrivnostih? Kaj se mora vedno prodajati in kupovati za štet denar? Ne vemo li, kaj pomenijo koncesije, protekcije, avanziranje, krčenje gozdov?

Če nismo predlagali obtožbe proti grofu Stürgkhu, grofu Zaleskemu in gospodu Dlugoszu, se je to zgodilo le zato, ker ima zbornica do novega leta tako malo časa. Predlagali pa bomo, da se voli pododsek, ki naj povabi ministre in preišče moje podatke. Pripeljal bom priče. Pred tremi dnevi je grof Zaleski še vse brzojavno utajil. Ministrski predsednik pa je govoril nepopolno. Izjavi naj, da je bil tisti brzojav direktno zaslepljevanje javnega mnenja. Pove naj naposled, če je pokazal dvornemu svetniku Kandzioru pobotnice ali ne. Kupujte žlahčiče, kupujte burzavijo, korumpirajte višje desetice, ampak ne kupujte kmečke duše! Da je vlada omadeževala in razbila mlado, nadežno gibanje med kmeti, to ostane trajen očitke proti njej. Če vendar ne izgubimo upanja, prihaja to iz globokega spoznanja, da bomo črpali iz nezadovoljnosti, ki je porajala beda, vedno več politične in socialne sile kmečkega ljudstva. Prišel bo dan, ko bomo dovolj močni, da obračunamo z vsem sistemom avstrijskih in galiških vlad. (Živahno odobravanje pri socialistih.)

Kje je Dlugosz?

Podpredsednik Malfatti: Poslanec Daszynski je izrazil željo, da bi predsedništvo povabilo gospoda ministra Dlugosza na sejo. Predsedništvo je to sporočilo vladi.

Otešnikil (Rusin):

Zgodovina tega ministrstva dokazuje, da je bilo vedno odvisno od Poljskega kola.

Tusar (češ. soc.)

se bavi z Dlugoszevo osebo. Podpredsednik Pogacnik ga poziva na red, češ naj ne rabi žaljivih izrazov. (Klici: Saj je Dlugosz pošte-

njak!) Tusar: Čuditi se je, da ima cesar, ki je znan kot gentleman in o katerem se ve, da ne trpi nesnažnih ljudi v svoji okolici, tega moža še v kronskem svetu.

Podpredsednik Pogacnik opominja govornika, naj ne govori o kroni.

Dr. Leo

izjavlja v imenu Poljskega kola »slovesno«, da Poljsko kolo in njega predsednik, njega namestniki in stranke Poljskega kola ničesar niso vedele o tej časnarski transakciji, da niso niti ničesar slutili in da gališki minister ni bil prav nič udeležen. (Viharen smeh.)

Breiter:

Od nekega slikarja je Dlugosz kupil tri slike, pa mu je obljubil ravnateljstvo na neki umetno-obrtni šoli. Nekega drugega člana Poljske ljudske stranke je pridobil s tem, da mu je vzel sina v neki internat. Tretjemu je posodil tritisoč kron. Druge je pridobil na podoben način. V knjižici o avstrijski poslanski zbornici je Dlugosz v svoji biografiji zapisal, da se piše Vladislav pl. Dlugosz, da mu je bil oče sodni svetnik, da je absolviral višjo realko in da je študiral na tehniških visokih šolah v Pragi in Krakovem. Vsaka beseda je zlagana. Dlugosz se je izučil sledilničarstva.

Nato so sledili stvarni popravki.

Angermann (Polj. tj. str.) je hotel zagovarjati Dlugosza.

Dr. Diamand (polj. soc.):

Dlugosz bi bil dolžan, da bi se osebno zagovarjal v zbornici. Morda pa čuti, da je izgubil pravico, da bi se še pokazal v tej dvorani. Angermannov zagovor mu je le škodoval. Mestna občina Lvovska je nekoč potrebovala surovega olja, pa se je obrnila do mene. Šel sem k železniškemu ministru, naj bi ga dovolil. Podjetniki so nasprotovali, ker so hoteli, da naj plača občina dvojno ceno. Minister je dejal, da ne more izpolniti želje. Nehote pa je odprl mapo in jaz sem čital: Posredovanje Angermanna proti oddaji olja za mestno občino. — Tega Angermann ne bo popravil!

Naposled govori še Stapinski v lastni zadevi, s čimer je ta debata zaključena.

Prihodnja seja bo v ponedeljek ob 11. dopoldne.

Umetnost in književnost.

— **Slovensko gledališče.** Včeraj popoldne so tretjič igrali Nušičev »Svet«. Predstava je bila dobra in režija tudi. Za komedijo se pa le ne moremo toliko navduševati kolikor tisti, ki jo imenujejo kar »najboljšo jugoslovansko«. Po primeru nam ne bi bilo treba hoditi predaleč. Cankarjev »Za narodov blagor« ali pa »Dolina šentflorjanska« ne bi dali zanjo, tudi če bi dobili še kakšen nameček. Ideja »Sveta« je zdrava, preveč pa bi rekli, če bi trdili, da je originalna. Kaj da napravijo ljudje lahko s svojimi jeziki, smo že slišali in videli v vseh mogočih variantah. Pa to ne bi bilo nič hudega, če bi bil Nušič krepko pograbil smot in izvršil svojo nalogo tako, da bi se jasno poznalo, da ve, kaj hoče. Ampak sam si je bil le v tem na jasnem, da se hoče znesti nad ljudmi, nad klepetavostjo, obrekljivostjo, nad vtikanjem nosov v vse kote. Rešitev problema pa mu je napravila težave, katerih ni premagal. »Svet« je zopern, toda brez njega, izven njega ne moreš živeti — to je pravzaprav ves nauk, ki ga dobi gledalec z odra; in to — boga mi! — ni veliko. Finale je pa občina zadrega. Sploh je ostal pisatelj zelo na površju; kaj globoko ni segel skoraj nikjer. Vrhutega se mu je poneprečil tudi stil; nekaj časa smo v veselji igrali, pa pride naenkrat burka, skoraj da se zalepi celo v tragično. Ne pravimo pa, da je bila uprizoritev odveč. Srbske drame res ni veliko na našem odru. Ali z lokalizacijo se tudi mi ne moremo sprijazniti. V Nušičevem originalu ima lokalni kolorit svoj pomen, ki je izgubljen v ljubljanski transkripciji. Igrali so, kakor smo rekli, prav čedno. G. Danilo je bil tipičen penzionist filistrske kvalitete in je prav dobro izvedel prehod iz pohlevne vdanosti v uporno razdraženost. G. Povhe se lepo kvalificira za karakternega komika in dosega z rezerviranim humorjem vse lepše uspehe. Omeniti bi morali pravzaprav s priznanjem vse sodelujoče. — Zvečer so uprizorili Wilbrandtovo »Svetinovo hči«, katero bi mi brez nevoščljivosti pre-

VI.

»Jaz, jaz ne vem, Mikyška,« je dejal Ivan, »kako to pravzaprav mislite? Človek vas ne razume, ali govorite v šali, ali ironizujete, ali kaj? Ali je to sarkazen — ali vas peko te razmere, ali ste končno vi sami tudi apatični napram življenju in napram vsem?«

»Apatičen, Hrubi? Jaz apatičen? Saj sem vam že rekel, da jaz ne bom apatičen, niti ko me položite v krsto. Toda jaz plavam, veste, poetičsko povedano, od zvezd na zemljo, v prah, kamor končno mora in naša stranka, če jo hočemo ohraniti pri življenju. Dosti dolgo smo že letali po vzduhu. Vsi Hrubi smo frčali po vzduhu, in če nisem jaz sedel za mrežami, je bil to le slučaj, sreča je bila. Ko je sedel eden, morali bi bili sedeti vsi kakor — Zato pa se vendar, Hrubi, sedaj moramo drugače zasukati z vsem, sicer je za našo slavo amen.«

Ivanu je bilo že neprijetno. Mikyška ga je spremljal po Vaclavskem trgu, govoril in govoril in Ivan kar nič ni razumeval njegovih besedi. Nepristano se je vpraševal v duhu: »Ali je to sarkazen, kaj je to?« In zastavil je sedaj prvo vprašanje:

»Mikyška, izrazite se vendar jasneje! Ne razumem, kaj mislite — sploh — sploh vas dosti ne razumem, kako naj to pojmi.«

Mikyška se je zasmejal. »Hrubi«, je začel razlagati, »predstavite si torej tako-le: Neki človek je bil, in ta človek je imel denarce in ni se mu bilo treba brigati za življenje. In tako je, ko mu ni bilo treba skrbeti za nič, sanjal in sanjal o samih fantastičnih, zračnih gradovih

in poslopjih... no... naenkrat pa so denarci pošli, in vzdušni gradovi v oblakih so se porušili. Človek je moral jesti in nihče ni dajal zastoj jedi... In mi ravno tako, gradovi svitli, zidani v oblake, so se porušili... in...«

»Ne, Mikyška,« je odgovarjal Ivan, »ne pojmuje te tega prav. Mi smo prav za prav sami zabredli.«

»To je, Hrubi,« je poudaril Mikyška, »ladja je obtičala na pesku in sedaj treba nekoliko dobrih krmarjev, da bi jo potegnili v pravi tir. Ali poznate pravljico o ciganovi piščalki?«

»Malo se še spominjam.«

»Torej, Hrubi, mi si moramo omisliti tudi tako piščalko — na prihodnji seji izpregovorimo o tem, o ti piščalki — in Hrubi, nanjo se moramo naučiti tako krasne pesmice, da bi vsi plesali, da bi plesali in mladočehi po notah naše piščalke. In Hrubi, to bo veselje, boste videli, kako bodo nekoč mladočehi prepevali našo pesmico, kako bodo oni prav za prav naše krilo in ne mi njihovo. Zategadelj sem jaz odločno zato, da bi mi za sedaj bili diplomatska njih avantgarda, skrajno krilo, kakor se je to reklo v preiskavi.«

Ali tu je zadel na Ivanov odpor. »Skrajno radikalnejše krilo, mladočehsko krilo?« je vzkliknil Ivan. »Nikoli, Mikyška. To bi bila velika napaka, da se je sploh kaj podobnega reklo, ako bi bili skrajno krilo mladočehske stranke, pomenilo bi to do neke meje že mladočestvo in kaj je mladočestvo, to vendar ve vsak. Saj smo mu napovedali boj... in sedaj naj bi sami plavali v struji?«

pustili nemškimi maletstnim očrom. Ta sol-
zava sentimentalnost, ki hodi okrog problemov
kakor mačka okrog vrele kaše in venomer
špekulira na žepni robec, nas prav tako ne
more ganiti, kakor nam tehnika, ki potrebuje
vsak čas kakšen monolog, pa kakšno »zase«,
kjer se neprenehoma love čudni slučaj in je
zdaipzda kakšen deus ex machina na odru, ne
more imponirati. Čast Wilbrandtu, ampak pro-
blem odpuščenega kaznjence so drugi avtorji
krepkeje pograbili, in o usodi slavne umetnice
smo tudi že videli kaj boljšega. Izrežirana je
bila stvar dobro, tudi dobro naštudirana in
kdor pogleda gledališki listek, najde tam vse,
ko bi jih pohvalili po važnosti vlog. Posebej
omeniti pa moramo g. Borštnika. Pravzaprav
— škoda tolikega poštenega truda!

Zadnje vesti.

AVSTRIJSKA DELEGACIJA.

Dunaj, 21. Avstrijska delegacija je imela
včeraj plenarno sejo, na kateri se je obravnaval
bosanski kredit.

V debati je govoril delegat dr. Ellenbo-
gen. V času balkanske vojne se je pokazalo,
kaka nestalna in smešna reč je bosanska usta-
va. Takrat so n. pr. razpustili socialno demo-
kratične organizacije pod pretezo — srbo-
sliske agitacije. Vlada je v Bosni pač ni lahka
reč, ampak naš skupni finančni minister je
zaradi svoje pameti glasoviti mož. Saj je nje-
gova služba, da je pameten. V Bosni so im-
portirali celo vrsto upravnih uradnikov, ki ve-
činoma smatrajo za svojo nalogo, da šikanirajo
uslužbenca. Dvorni svetnik Mrasek je vzel že-
lezničarjem celo pravico pritožbe z neredbo,
da se smejo pritožbe vlagati le s pismenim
dovoljenjem predpostavljenih. Nekega železni-
čarja, ki se je pritoževal, je poklical v svojo
sobo in mu za zaprtimi durmi žugal, da bo
premeščen in da ga naznani zaradi punita, če
objavi le eno besedo tega pogovora. Ko je bilo
v nekem bosanskem listu objavljeno odprto pi-
smo, so železničarski zvezi v neki naredbi žu-
gali z razpustom. Križev pot bosanskih železnic
ima svoj vzrok v ogrski nadvladi. Da bi do-
segli dovoljenje za sedanji načrt za zgradbo
železnice, so izrekli trikrat sveto besedo, da
bodo služila stratežičnim namenom. Stiri-
sto, petsto milijonov, milijarda — vse, kar hoče mi-
litarizem. Čudim se le, da so gospodje tako
skromni, da ne zahtevajo vsakega polletja dve
milijardi.

Finančni minister Biliński odgovarja,
da ni sovražnik organizacij. Delavske organi-
zacije se mu zde veliko bolj utemeljene od
uradniških. Časopisov organizacij ne morejo
oblasti zatirati, ker v Bosni ni objektivnega
postopanja. Zboljšanje položaja železničarjev
bi bilo potrebno, pa ni naenkrat mogoče. Pa-
sivne resistance ne bi mogel trpeti nikjer, naj-
manj v železniški službi.

Pri glasovanju je bil ves bosanski kredit
sprejet.

Vojni minister Krobatin je potem od-
govarjal na nekatere interpelacije, pri čemer
se pa ni nič posebno potrudil, tako da inter-
pelantje tudi niso izvedeli tega, kar so želeli.

Seja je bila ob 8. zvečer končana.
Prihodnja seja jutri ob 3. popoldne.

POLJSKO KOLO.

Dunaj, 22. V parlamentarnih krogih pra-
vijo, da bo danes seja Poljskega kola, kateremu
predlagajo, naj se izključita finančni minister
Zaleski in Długosz iz kluba. O usodi tega pred-
loga so mnenja različna.

GALIŠKA KRIZA.

Dunaj, 21. Med nasledniki Długosza v ga-
liškem ministertvu imenujejo tudi bivšega ga-
liškega namestnika Bobrzynskega.

SKERLECZ NA AVDIENCI.

Dunaj, 22. Včeraj je cesar sprejel na avdi-
enci hrvaškega bana barona Skerlecza, ki je
poročal o rezultatu hrvaških volitev in o pri-
pravah za otvoritev sabora.

NEMŠKI STRANKIN ZBOR.

Berlin, 21. Strankin odbor nemške socialne
demokracije je odobril predlog strankinega na-
čelstva, da naj bo prihodnji zbor stranke v
Würzburgu. V komisijo za proučevanje agrar-
nega vprašanja, ki naj se sestavi po sklepu
strankinega zbora v Jeni, so bili izvoljeni so-
drugi Hofer, Kautsky, dr. David, Otto Braun,
Schulze, Hofmann, Leinert, Schmidt in Geis-
ler. — Prihodnji ženski zbor za demonstracijo
na žensko volilno pravico bo dne 8. marca 1914.

DELCASSE ZAPUSTI RUSIJO.

Pariz, 21. Kakor poroča »Matin« navidezno
iz oficijnega vira, se poslanik Delcasse, ki
pojde v osmih dneh v Peterburg, iz osebnih
razlogov koncem januarja definitivno vrne na
Francosko.

Pariz, 21. »Agence Havas« poroča, da ni o-
dstopu francoskega poslanika v Peterburgu.
Delcassee je nič definitivnega sklenjeno.

OGRSKI PARLAMENT.

Budimpešta, 21. Državni zbor se je včeraj
odgovoril do 12. januarja. Tedaj se bo nadaljevala
generalna debata o fiskovni reformi.

ZARADI ŽALITVE VELIČANSTVA.

Budimpešta, 21. Socialno demokratično gla-
silo »Nepszava« je objavilo meseca januarja
tri članke, v katerih se je obravnavalo razmer-
je Lukaseve vlade do vladarja. Državno
pravdnštvo je obdolžilo tri mesta, da obsegajo
žaljenje veličanstva. Kot avtor se je oglašil
socialno demokratični načelnik bečniške bla-
galne Stefan Balogh. Včeraj je bila pred ka-
zenskimi sodiščem obravnavana in Balogh je bil
obsojen na šest mesecev državnega zaporu ter
na tri leta izgube urada.

FRANCOSKI FINANČNI NAČRTI.

Pariz, 21. Finančni minister Caillaux se
je včeraj v ministrskem svetu naznanil, da
more šele ob novoletnih počitnicah definitivno
sestaviti finančne načrte in jih predložiti zbor-
nici začetkom rednega zasedanja leta 1914. Ka-
kor je slišati, se bo Caillaux odločil za amor-
tizačno posojilo; obresti in amortizacijo naj
pokrije davek na pridobljeno bogastvo in sicer
ga kapital in na dohodek.

SPOPAD S STAVKALOČIMI.

Pariz, 21. Včeraj je bil v elizejski palači mi-
nistrski svet. Minister za notranje zadeve je
naznanil, da je prišlo dan poprej proti večeru
v Mervillu, kjer je pred par meseci izbruhnila
stavka, med žandarji in stavkajočimi delavci
do hudega spopada, ter da sta dva žandarja in
dva delavca ranjena. Mir je že napravljen. Sta-
nje ranjenih ne povzroča posebnih skrbi.

SRBSKO-TURŠKI MIR.

Carigrad, 21. Na včerajšnji seji so se za-
ključile razprave zaradi srbsko-turške mirovne
pogodbe. Na prihodnji seji bo pogodba podpi-
sana.

ALBANIJA.

Volona, 21. Včeraj sta dospela sem dva
ugledna veljaka kot zastopnika plemen Hoti in
Gruda, da izrazita popolno solidarnost teh ple-
men s provizorično vlado. Ker se je pred me-
seci dosegel popoln sporazum med tukajšnji
provizorično vlado in glavarjem Miriditov
Prek Bib Dodom, in ker je pred kratkim tudi
predsednik provizorične vlade v Lešu Ded Zo-
ku izrazil svojo solidarnost s tukajšnjo vlado,
ker nadalje nima provizorična vlada nasproti-
ka v upravi Skadra, se more Albanija izvzemti
mali kos v draškem okraju, kjer ima Esad paša
vpliv, smatrati za zedinjeno deželo. V političnih
krogih (v katerih?) smatrajo to z ozirom na
bližajoči se prihod novega kneza za dobro zna-
menje.

NOVI ALBANSKI KNEZ.

Atene, 21. Princ Wied je došel s svojim
bratom in raznim funkcionarji na Krf in bo v
kratkem nadaljeval svoje potovanje v Albanijo.
(Srečna, Albanija.)

! Pošljite naročnino,
če je še niste!
!

Trst.

— Novi prostori v Rojani. Naznanjamo, da
smo odprli dne 1. t. m. nove društvene prostore,
v katerih se nahajajo sledeča društva: Pevski
zbor Lj. odra, mladeniška in politična organiza-
cija za II. okraj, železničarji skupina I. in III.,
knjižnica Lj. odra in tamburaški zbor. Pevski
zbor ima vsak četrti svoj pevski vaje in si-
cer od 8. do 10. ure zvečer, kadar se prikladi za-
dostno število žensk ustanovimo tudi mešani
zbor. Vsako sredo in petek ravno ob isti uri se
vrše tamburaške vaje in ob nedeljah dopoldan
od 10. do 12. ure plesne vaje za začetnike, za
plesalce pa od 4. do pol 10. zvečer, nakar po-
sebnop opozarjamo vse tiste, ki hodijo vedno v
druge plesne šole. Z ozirom na visoko ceno te-
ga stanovanja, prosimo vse sodruge da nas pod-
pirajo in da se vpišejo kot redni ali pa kot pod-
porni člani. Ker natančno vemo, da je toliko so-
drugov, ki imajo svoje hčere in sinove, ki se
izgubljajo po drugih društvih in drugod, apeli-
ramo nanje, da jih pošljejo ali pripeljejo v naša
kulturalna in izobraževalna društva, ter da jih
vzgojimo kot popolne in zavedne socialiste in
se na ta način pomnoži naša armada. Vpisne se
vsak večer od 7 do 9. zvečer v vsa društva.
Kdor ima veselje do petja, do čitanja knjig in
časopisov, tamburanja in plesnih vaj, ta ne sme

izostati. Torej sodruzi vsi na delo in novo agi-
tacijo, da se nam izvrši še ta zaželjena želja.
Odbor.

Odgovorni urednik Etbin Kristan.
Izdaja in zalaga založba »Zarije«.
Tisk »Ljubljanske tiskarne« v Ljubljani.

Izjava.

Podpisani preključem žalitev napram go-
spodini Bernardi Košuta, ker nisem imel ni-
kakršnega povoda. Zahvaljujem se, da mi je
odpustila.

Albert Caharija.

Ker ne zadostujejo dosedanje ordinacijske
ure sem primoran razširiti

zobozdravniško prakso

in ordiniram od danes za vsa zobozdravniška
in zobotehnična dela vsak delavnik od 8. ure
popoldne do 5. ure popoldne brez opoldan-
skega odmora.

Idrija, 12. decembra 1913.

Dr. Branko Žizek,
okrožni in zobozdravnik

40 letni uspeh, ki ga potrjujejo na
tisoče priznanj.

Želodčna
tinktura

Iearnarja Piccolija v Ljubljani

krepi želodec, pospešuje prebavo in je
odvajalna. 1 stekleničica velja 20 vin.

Naročila spre-
jema lekarna G. Piccoli, Ljubljana.

Kako se pijučne boleti,
dušljivi kaselj in naduha

lahko popolnoma ozdravijo, sporočim vsakomur
zastonj. Pošljite frankiran kuvert za odgovor na
gospo Kryzek, Vršovice pri Pragi, Češko.

Dobi se fino kranjsko

== zelje ==

po 10 K 100 kg pri tvrdki I. Ora-
žem, Selo, Moste pri Ljubljani.

„Zdravnik
želodca“

je edina posebnost želodčnega likerja
iz zdravilnih rastlin, kateri izborni
vpliva proti slabosti v želodcu ter ga
radi tega v nobeni družini ne bi smelo
manjkati.

Dobi se tudi v vseh prodajalnah konsum-
nega društva za Ljubljano in okolico.
Odlikovan v Parizu z zlato kolajno in čast. križcem.

PETER KOZINA & Co
tovarna čevljev v Tržču

Ljubljana
na Bregu št. 20
poleg sv. Jakoba mosta.

Prodaja na drobno in debelo.

Cene za gospode
K 14.—, 17.—, 20.—

Cene za dame
K 12.—, 15.—, 18.—

Cene za dečke 36/39
K 10.—, 12.—

Cene za otroke št. 22—25
26—28 29—31 32—35
K 5.—, 6.—, 7.—, 8.—

Cenejše vrste od
kron 1 50 naprej.
Garantirana kakovost.

Na drobno.

Telefon št. 266.

Telefon št. 266.

Na debelo.

Dober cen premog vseh yrst
prodaja
Franc Uher, špediter

Koks.

Ljubljana, Selenburgova ul. 4.

Briketi.

Za nakup
krasnih božičnih daril

Vam priporočamo tvrdko

F. ČUDEN, Ljubljana.

Oglejte si razstavo krasnih daril v mojih izložbah
samo v Prešernovi ulici šte. 1.

Delavske zadruge

ZA TRST, ISTRO IN FURLANIJO

registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

Cenjeni zadružniki!

S 1. januarjem 1914 bomo začeli prodajati v vseh naših skladiščih v Trstu po

26 vinarjev liter
mleko pridelano v mlekarni v Farri, ki so jo prevzele Delavske zadruge.

Tako bomo nudili našim članom ne le cenejše mleko, marveč tudi jamstvo, da bo mleko, to važno redilo tudi

sveže, pristno, nepokvarjeno in zdravo.

To pa zato, ker smo uvedli v mlekarno v Farri najnovejše stroje za ohranjanje in ohlajenje; krave, hlevi in seno članov, ki nam oskrbujejo mleko, je pazno in trajno nadzorovano po ravnatelju naše mlekarnе.

Vsak dan se bo izvršila kemična analiza mleka.

S tem podjetjem so naredile Delavske zadruge zopet velik korak k popolnemu zadružništvu.

ki ima namen združiti konsumente in proizvajalce v solidarno medsebojno delo ter odstraniti vse nepotrebne posredovalce, ki navadno podraže in mnogokrat tudi pokvarijo pridelke.

Naši člani v Farri bodo oskrbovali mleko našim članom v Trstu. To bo pač praktičen zgled, ki jasno pove, kakšna bi lahko bila v bodočnosti velika zadružna družina, v kateri bo delal eden za drugega brez izkoriščevalcev.

Pogoj, da bo tudi to naše novo in važno podjetje uspevalo, obstoji v rednem konsumu mleka.

Člani, katerim je ležeče na tem, da bo podjetje uspevalo, se morajo zavezati, da bodo kupovali mleko vsak dan v svojem zadružnem skladišču. Tako bodo znatno omejili izgube.

Zavezujejo se preskrbovati mleko le onim članom, ki bodo v svojem skladišču podpisali izjavo, s katero se bodo zavezali, da bodo nakupili dnevno potrebno množino mleka. Žrtev bo pač majhna napram velikanskim koristim, ki jih nudijo Delavske zadruge svojim članom pri ceni, kakovosti mleka in pri razdelitvi čistega dobička.

Ako računamo navadne dividende in participacijo k podporam, bodo plačali člani

dobro in zajamčeno mleko

po 25²/₁₀ vinarjev liter

Kdor želi nuditi svojim otrokom zdravo in redilno mleko;

Kdor hoče biti gotov, da mleko ne prihaja od tuberkulozne ali drugače nevarno bolne živine;

Kdor nam želi pomagati pri velikem začetem delu, naj gre v svoje skladišče in naj tam podpiše obvezno izjavo glede nakupa mleka

začenši s 1. januarjem 1914.

Cenjeni zadružniki!

Prisravnost tega novega podjetja je vodstvo dve leti proučevalo. V pretečenem juliju je bil med nami osem dni ravnatelj mlekarnе v Bazileji (Švica), ki je največja zadružna mlekarna na svetu in nas je poučil in nam dal dobre nasvete.

Sedaj je ležeče na Vas, zadružniki, da zagotovite uspeh naših inicijativ.

V Trstu, meseca novembra 1913.

Vodstvo.

Sodrug, naročite se naš dnevnik „Zarjo“.

Moderne srajce, bele in barvane

tenniske, lovske, hribolazke, mrežaste, in vse druge vrste z ovratnikom in brez ovratnika spalne srajce, trdi in mehki ovratniki, zaplestnice, nprsniki, dolge in kratke spodnje hlače, majice, nogavice itd., vse v največji izbiri in najboljši kakovosti

po zelo skromnih in stalnih cenah
v modni in športni trgovini

P. MAGDIČ, Ljubljana

nasproti glavne pošte.

Okrajna bolniška blagajna v Zagorju ob Savi.

Pisarna: V poslopu Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dopoldne in od 2. do 5. ure popoldne. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Za člane:
Dr. Ernest Jaklin, na Toplici pri Zagorju.	od 9 do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat.
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji.	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izveniši člane iz Predilnice.
Dr. Karol Wisinger, v Predilnici v Gradcu pri Litiji.	od 8. do 9. ure	Za člane iz Predilnice v Gradcu pri Litiji.
Dr. Rudolf Replč, St. Vid pri Zatični.	od 9. do 11. ure	V sodnem okraju Višnjagora.

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico. Člani iz Predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozeve druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico treba nakaznice. S pritožbami se je obračati do načelnika blagajne.

Načelstvo.

Po trdem delu — razvedrilo je zabavno in poučno čtivo.

Delavke, naročite si „Slovenski Ilustrovani Tednik!“

Koder Slovenci prebivajo, povsod je razširjen

„Slov. Ilustrovani Tednik“

Vsakdo ga rad čita.

Naročite si ga in pridobivajte mu novih naročnikov!

Delavci, naročite si „Slovenski Ilustrovani Tednik!“

Mnogo užitka, zabave in pouka vam nudi Slov. Ilustr. Tednik.